

OSHIQ ERKIN IJODIDA TABIATGA MUHABBATNING YORITILISHI

Yusupov Qudrat Erkabayevich

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Nukus filiali o'qituvchisi

Annotatsiya. *Mazkur tezisda zamonaviy o'zbek xalq shoiri, milliy adabiyotimizning iste'dodli vakili Erkin Madrahimov (adabiy taxallusi – Oshiq Erkin) ijodida tabiatga bo'lgan muhabbat, tabiat obrazlarining badiiy talqini, inson qalbi bilan tabiat orasidagi uzviylik masalalari tahlil qilinadi. Shoirning turli she'rlarida kuzatiladigan yurt, ona tabiat, xalqona hayot manzaralari zamiridagi lirizm va samimiylik falsafiy-estetik mezonlar asosida ochib beriladi.*

Kalit so'zlar: *Oshiq Erkin, Erkin Madrahimov, tabiat obrazlari, xalqona lirika, badiiy tasvir, ma'naviyat.*

KIRISH

O'zbek adabiyotida tabiat tasviriga katta e'tibor berilgan bo'lib, bu an'ana xalq og'zaki ijodi, maqollar, dostonlar, mumtoz lirika va zamonaviy she'riyatda yuksak estetik ifoda vositasiga aylangan. Tabiat — bu o'zbek adabiy tafakkurida nafaqat muhit, balki hayot timsoli, tuyg'ular zaminidir. Xalqona lirika an'anasining zamonaviy davomchilaridan biri Erkin Madrahimov (Oshiq Erkin) ijodi ham shu badiiy yo'nalishda alohida e'tibor va e'tirofga loyiq. Shoirning she'riyatida tabiat obrazlari shunchaki manzara sifatida emas, balki qalb, yurak, his, orzu va oriyat timsoli sifatida gavdalanadi. Ayniqsa, u tabiatni oddiy xalq tilida, samimiy, tabiiy obrazlar bilan tasvirlab, o'quvchini beixtiyor hissiyotlarga chorlash kuchiga ega.

ASOSIY QISM

Oshiq Erkinning she'riyatini o'qir ekansiz, tabiat tasvirlari avvalo hayotga muhabbat, hayotiy sodda quvonchlar va qishloq manzaralarining hayotbaxsh ko'rinishlari bilan uyg'unlashganini ko'rasiz. Shoir uchun tabiat — bu ota-ona, xalq, ona zamin, baxtli bolalikning nafasi va xalq qalbining eng beozor pardalaridir. Ayniqsa, uning “Buloqlar o'lkasi”, “Oqshom”, “Daryo sadosi”, “Bahor chog'i”, “Ona yer”, “Zirapcha gulli yurt” kabi she'rlarida tabiat obrazlari xalqona lirik tuyg'ular bilan singdirilgan.

“Buloqlar o'lkasi” she'rida shoir yurtining tabiatini tasvirlash orqali u yerda yashovchi xalq ruhini ochib beradi. Buloq — bu suv emas, mehr manbai; u ham ona kabi tinmay oqadi, yurakni tozalaydi. Shoir tabiatni tirik mavjudot sifatida ko'radi va unga insoniy sifatlarga ega sub'ekt sifatida murojaat qiladi:

Buloqlar — onamning quvonchi go'yo,

Sho'x bolalardek yugurar daryo...

Bu misralarda tabiat — shoir ongi va qalbida jonzo'tga aylanadi. Uning manzarasi — bu tirik ruhiy kechinmalarning aksi, xalqning timsoli, sho'xlik va mehrning uyg'unligi

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

sifatida talqin qilinadi. Aynan shu ifoda uslubi Oshiq Erkinning lirikasini boshqa she'riyat yo'nalishlaridan ajratib turadi.

Shoir bahor, yoz, kuz va qish fasllarini ham inson kayfiyati, ruhiy holatining aksi sifatida talqin qiladi. "Oqshom" she'rida quyoshning botishi, tunning kirib kelishi — bu faqat astronomik hodisa emas, balki inson hayotining o'tkinchiligi, sokinlik, fikr-mulohaza, sukut va yolg'izlikning ifodasidir. Tabiat tasvirida u falsafiylikka yo'l ochadi:

Toqqa to'n kiyib keladi oqshom,
Daryo to'lqinlarida jimjit aytim...

Bu yerda "toqqa to'n kiyish" — bu tabiatga insoniy xatti-harakat yuklash; "jimjit aytim" esa — tabiat ichra ruhiy quloq solish, ongning sukunatdagi harakatini ifodalaydi.

Oshiq Erkinning she'rlarida eng ko'p uchraydigan tasvir uslubi — bu tabiat obrazlari orqali xalq hayoti va qalbini aks ettirishdir. Uning har bir satrida xalq so'zlari, qishloq hayoti, dasht hidi, non hidi, ter hidi bor. Bu tasvirlar sun'iy yoki g'oyaviy emas — ular o'qilayotgan paytda tom ma'noda seziladi, hidlanadi, yurakni ezadi, ko'zga yosh keltiradi. Aynan mana shu tabiiylik, ichki samimiylik Oshiq Erkin lirikasining badiiy-estetik qudratini tashkil qiladi.

Bundan tashqari, shoirning tabiat tasvirlari ijtimoiy-estetik yuklamalarga ham ega. Uning she'rlarida tabiat ifloslanishi, ekologik muammolar, daraxtlar kesilishi, suvlarning qurib borishi kabi dolzarb masalalar ham obrazlar vositasida yurakdan chiqqan holatda yoritiladi. Shoir bunda tabiatga zarar berilishini — o'z onasini xafa qilish, o'z vujudini jarohatlash bilan tenglashtiradi. Bu pozitsiya shoirning tabiatga bo'lgan yuksak e'tiqodi va badiiy jasoratidan dalolat beradi.

Oshiq Erkinning badiiy dunyoqarashida tabiat manzaralari ko'p qirrali, rang-barang va chuqur ifoda vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Uning she'riyatida har bir gullagan giyoh, suzib ketayotgan bulut, shamolda tipirchilagan yaproq, toza havodagi sirli hidi — bularning barchasi shunchaki tasvir emas, balki hayotiy falsafaning timsolidir. Shoir nafaqat tabiatga qaraydi, balki u bilan so'zlashadi, u orqali o'zining ichki kechinmalarini izhor qiladi. Bu xususiyat, ayniqsa, uning yozgi manzaralarga bag'ishlangan she'rlarida yaqqol namoyon bo'ladi.

Shoir uchun tabiat manzaralari — bu ruhiy holatni tashqi ko'rinish orqali ifodalash vositasi. U o'quvchini oddiy tabiat tasviri orqali chuqur mushohadalarga yetaklaydi. Masalan, u tog' havosini tasvirlar ekan, bu havo nafaqat tozalik va sog'lik timsoli, balki inson qalbini poklovchi, unga kuch beruvchi, himoya qiluvchi ijtimoiy va ma'naviy kuch sifatida gavdalanadi. Daraxt, giyoh, daryo yoki dala manzarasi — bular shunchaki fizik mavjudotlar emas, balki ruhiy uyg'onish uchun zarur bo'lgan elementlardir.

XULOSA VA MUNOZARA

Oshiq Erkin (Erkin Madrahimov) ijodida tabiat — bu hayot, ona, xalq, yurak, go'zallik va ruhiy poklik timsolidir. Uning she'rlarida tabiat obrazlari inson tuyg'ulari bilan uzviy birlashadi, estetik zavq bilan falsafiy mushohada bir butun bo'lib ko'z

**MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS**

oldimizda gavdalanadi. Shoir tabiatni shunchaki tasvirlamaydi — uni sevadi, asraydi, u bilan yashaydi va o'quvchini ham ushbu muhabbatga da'vat qiladi. Erkin Madrahimov she'riyati xalq qalbiga, ona zaminga, tabiatga mehr bilan qarash madaniyatini tarbiyalaydi. Shuning uchun ham uning ijodi o'zbek she'riyati manzarasida sof xalqona lirika, ma'naviy tozalikka da'vat etuvchi hayotiy maktab sifatida alohida o'rin egallaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Madrahimov, E. (Oshiq Erkin). Buloqlar o'lkasi. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2017.
2. Jo'raqulov, S. (2020). Yurakdan chiqqan satrlar: Oshiq Erkin ijodiga nazar. – “Adabiyot”, №2.
3. Karimov, I. (1997). Ma'naviyat – inson qalbi nuri. – Toshkent: O'zbekiston.
4. Qahhorova, N. (2021). “Erkin Madrahimov she'riyatida xalqona obraz va tabiat tasviri”. – She'riyat va zamon, №3.

